

Auteurs: **Rosemarie Maas,**
Kyra Kuitert

DE GEBRUIKER CENTRAAL BIJ HERSTRUCTURERING VAN BUURTEN

OF EEN BUURT OF WIJK SUCCESVOL IS, HANGT IN BELANGRIJKE MATE AF VAN DE KWALITEIT VAN DE OPENBARE RUIMTE. HOE CREËER JE PRETTIGE PLEKKEN? DIE VRAAG ZOU DAN OOK CENTRAAL MOETEN STAAN IN DE HERSTRUCTURERING VAN WOON-OMGEVINGEN. HOE REALISEER JE PLEKKEN DIE WORDEN GEWAARDEERD DOOR BEWONERS, DIE DE LEEFBAARHEID VERHOGEN EN DIE BUURTEN EN WIJKEN AANTREKKELIJK MAKEN? SOMS GAAT HET ER OM BESTAANDE KWALITEITEN TE BEHOUDEN MAAR MEESTAL IS HERINRICHTING NOODZAKELIJK. IN DE VERBETERINGSSLAG VAN DE OPENBARE RUIMTE IS HET GEZICHTSPUNT VAN DE GEBRUIKER CRUCIAAL.

KYRA KUITERT EN ROSEMARIE MAAS,
auteurs van 'Prettige Plekken', Handboek
Mens en Openbare ruimte.

Het startpunt van elke herontwikkeling is uiteraard een visie op de toekomstige bewonerssamenstelling van een buurt. Keren de huidige bewoners terug? Moet het vooral een kindvriendelijke buurt worden, ligt het accent meer op senioren, hoe gemengd of juist homogeen wordt de buurt als het gaat om leefstijl, inkomen, etc.? Beslissingen over de inrichting van de openbare ruimte zullen verschillen op basis van de verwachte doelgroepen. Ondanks de verschillende accenten die kunnen worden gelegd, is er een aantal basisuitgangspunten waar de openbare ruimte in een aantrekkelijke buurt aan moet voldoen. Buurten zijn succesvol en geliefd als mensen ze als aantrekkelijk, sociaal veilig, bereikbaar, toegankelijk, beweegvriendelijk, kindvriendelijk, groen en sociaal ervaren.

Deze thema's staan centraal in het recent uitgekomen *'Prettige plekken, Handboek Mens en Openbare ruimte'*. Dit boek geeft voor verschillende schaalniveaus (blok, buurt, stad) en voor parken en pleinen praktische handvatten in de vorm van plannings- en ontwerprichtlijnen om zo het gebruik van de openbare ruimte beter in te bedden in de planvorming.

DE 'HOE-VRAAG' BEANTWOORD

Bij de herontwikkeling van een buurt geven de ontwerprichtlijnen in het boek houvast bij het beantwoorden van de 'hoe-vragen' voor de volgende thema's.

Aantrekkelijk

Het thema aantrekkelijk, wat in elk plan het eerste doel zou moeten zijn, is het lastigst te specificeren. Het gaat hier om het samenspel van de keuzes voor locatie en inrichting van openbare ruimte voor de thema's (zie onderstaand). Naast de positionering en inrichting van de openbare ruimte is ook een aantrekkelijke, voor het oog gevarieerde architectuur van groot belang. De uiterlijke kenmerken van gebouwen zijn immers het eerste waar het oog op valt.

Sociaal veilig

Sociale veiligheid in een buurt wordt gerealiseerd door voor alle plekken te beoordelen of er in potentie voldoende 'ogen en oren' zijn op de openbare ruimte in de vernieuwde buurt. Dit betekent dat er altijd zicht zou moeten zijn op de openbare ruimte vanuit woningen en eventueel ook vanaf bedrijven of voorzieningen. De daar

LINKS: BREDE AUTOVRIJE VOETPADEN MAKEN EEN 'OMMETJE' AANTREKKELIJK EN NODIGEN UIT TOT SPELEN.

RECHTS: HET FIETS- EN VOETPAD ZIJN HIER NIET LOGISCH. HET FIETSPAD WORDT ONDERBROKEN EN VOETGANGERS MOETEN OMHOOG; WAAR GAAT DAT PAD HEEN EN HOE MOET DAT MET EEN ROLLATOR OF ROLSTOEL?

aanwezige mensen zorgen voor informeel toezicht. Als dit niet mogelijk is, is een alternatief bijvoorbeeld een kiosk op een stil deel van een plein of buurt. Voorzieningen, zeker voor kinderen en jongeren, moeten via veilige loop- en fietsroutes bereikbaar zijn: in het zicht en goed verlicht.

Bereikbaar, toegankelijk en beweegvriendelijk

Positionering van voorzieningen is cruciaal voor bereikbaarheid en toegankelijkheid. Voorzieningen (voor boodschappen, scholen of medische zorg) liggen bij voorkeur centraal in de wijk en zijn te voet, met de fiets en met het openbaar vervoer goed bereikbaar. Door eerst de routes voor voetgangers en fietsers in te passen en dan pas te kijken naar de bereikbaarheid voor autoverkeer kan dit worden geborgd. Ook is het belangrijk dat een buurt aantrekkelijk is om te wandelen. Zo zijn voetpaden voldoende breed (bij voorkeur twee meter), vlak en stroef en veilig op elkaar aangesloten. Een aantrekkelijke omgeving (architectuur, groen, water, voorzieningen) bevo-

dert het wandelen. Aangezien mensen willen variëren in routes dient de wandelvriendelijkheid voor de hele buurt op orde te zijn.

Kindvriendelijk

Kindvriendelijkheid draait vooral om ruimte om vrij te spelen en te bewegen. Zijn straten autoluw of bij voorkeur autovrij? Probeer gebieden helemaal autovrij te maken: dat is niet alleen fijn voor kinderen om te spelen en rond te struinen, maar zorgt ook voor meer (spontane) ontmoeting; je komt elkaar makkelijker tegen en mensen zetten al snel een stoel of bankje buiten. Sport- en spelvoorzieningen moeten zo dicht mogelijk bij de eigen woning liggen zonder dat er 50-km-wegen overgestoken hoeven te worden.

Sociaal

Zijn er natuurlijke ontmoetingsplaatsen voor mensen in de buurt? Is er bijvoorbeeld verspreid over de wijk ruimte voor horeca, inclusief terras? Pleinen en buurtparken moeten veel zitgelegenheid bieden zodat mensen daar kunnen verblijven

‘BUURTEN ZIJN SUCCESVOL EN GELIEFD ALS MENSEN ZE
ALS AANTREKKELIJK, SOCIAAL VEILIG, BEREIKBAAR,
TOEGANKELIJK, BEWEEGVRIENDELIJK, KINDVRIENDELIJK,
GROEN EN SOCIAAL ERVAREN.’

om naar de omgeving (en andere mensen, de grootste attractie van de openbare ruimte!) te kunnen kijken.

Groen

Is er een buurtparkje waar mensen kunnen ontspannen, genieten van kleur en fleur en tot rust kunnen komen? Zijn hier voldoende en aantrekkelijke speelvoorzieningen voor kinderen? Is buurtgroen gevarieerd: te veel monotoon groen geeft een gevoel van anonimiteit.

Uiteraard is elke situatie uniek en vraagt om maatwerk. Hoe dat maatwerk eruit komt te zien is een zaak van bewoners, van gebruikers van de openbare ruimte.

DE ‘BRIL’ VAN DE GEBRUIKER

In ‘Prettige Plekken’ staat de mens centraal. Met als belangrijke vraag: hoe ervaren bewoners de buurt? Vier criteria zijn daarbij van belang: Veiligheid, Variatie, Verblijf en Verplaatsing.

Veiligheid

Een basisvoorwaarde voor een goedgebruikte openbare ruimte; iedereen moet overal veilig kunnen komen en verblijven.

Variatie

Mensen beoordelen een omgeving via hun zintuigen, waarbij het ‘zien’ het belangrijkste is. Mensen houden van variatie; ze genieten ervan als er steeds iets nieuws te ontdekken valt. Of ze nu zitten, staan of lopen.

Verblijf

De meeste mensen willen niet lang op een plek blijven staan. Dus is zitgelegenheid een cruciale factor voor het gebruik van de openbare ruimte. Locatie en comfort luisteren daarbij nauw.

Verplaatsing

Mensen moeten zich makkelijk en veilig kunnen verplaatsen, zowel functioneel (van A naar B) als sportief of recreatief door te wandelen of te fietsen.

BOEK, MASTERCLASSES EN ADVIES

Het handboek ‘Prettige Plekken’ biedt met meer dan 500 praktische richtlijnen een compleet en concreet overzicht hoe de openbare ruimte vanuit het gezichtspunt van de gebruiker ingericht kan worden. Vele goede en minder goede voorbeelden uit binnen- en buitenland illustreren dit.

Acquire Publishing, de uitgever van het handboek, organiseert met de auteurs masterclasses. Op basis van de kennis uit het boek vertalen de masterclasses deze kennis naar de praktijk. U leert onder meer hoe u vanuit mensen naar de openbare ruimte kunt kijken en hiermee succesvolle openbare ruimtes realiseert.

Voor meer informatie of het bestellen van het handboek: zie www.prettigeplekken.nl

De auteurs van het handboek, Kyra Kuitert en Rosemarie Maas, zijn eigenaar van Bureau KM. Dit bureau adviseert over een goed gebruikte openbare ruimte in alle fases van het planproces.

www.bureaukm.nl

HET VELE ANONIEME GROEN IN DE WESTELIJKE TUINSTEDEN VAN AMSTERDAM MAAKT PLAATS VOOR BUURTTUINEN EN SPORT- EN SPEL. NIEUWE ZITGELEGENHEID, ZOALS PICKNICKBANKEN, ZORGT VOOR ONTMOETING EN SOCIAAL CONTACT EN DE OMLIGGENDE WONINGEN ZORGEN VOOR VOLDOENDE ‘SOCIALE OGEN’.